

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Změny ve výdajích domácností v ČR

Kateřina Sazamová

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Sazamová Kateřina

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Změny ve výdajích domácností ČR

Anglický název

Changes in household expenses in the CR

Cíle práce

Cílem práce je porovnání struktury výdajů a dynamika jejich vývoje v průměrné domácnosti za období 2004-2011. Zaměřit se na faktory, které ji mohly ovlivnit. Metody - běžné ukazatele statistiky.

Metodika

1. Úvod
2. Rešerše literatury - ekonomické aspekty poptávky domácností obecně a faktory, které ji ovlivňují. Inflace dle skupin - pojem vyjádření, odvětvové indexy cen. Klasifikace příjmů a výdajů domácností, struktura souboru SRÚ.
3. Cíl práce, materiál a metodika - porovnání struktury výdajů a dynamika jejich vývoje v průměrné domácnosti za období 2004-2011. Zaměřit se na faktory, které ji mohly ovlivnit. Metody - běžné ukazatele statistiky.
4. Vlastní práce - horizontální a vertikální analýza struktury a vývoje výdajů, posouzení vlivu inflace na dynamiku vývoje v jednotlivých výdajových skupinách. Srovnání struktury s vybranými státy EU.
5. Závěr

Harmonogram zpracování

pro zápočet za LS 2012/13 rozpracování metodiky, literární rešerše, podkladové údaje
do končení práce březen 2014

Rozsah textové části

do 45 stran

Klíčová slova

statistika rodinných účtů, průměrná domácnost, příjmy, výdaje, struktura, vývoj

Doporučené zdroje informací

Vydání a spotřeba domácností, SRÚ kód 3001 dle let, ČSÚ Praha

Frank R.H., Mikroekonomie a chování, 1995, Svoboda Praha

Lea S.E.G., Tarpay R.M. Welley P., Psychologie ekonomického chování, 1994 Praha Grada

Seger J., Hindels R.: Statistické metody v ekonomii, 1993, Praha H&H, ISBN 8085787261

Schiller B.R. Mikroekonomie, 2004, Computer Press Brno ISBN

Smrčka L., Rodinný rozpočet a společnost spotřeby, 2008, Professional Publishing, ISBN 9788086946788

Syrový P., Novotný M., Osobní a rodinné finance, 2005, Grada Publishing, ISBN 8024710986

Vedoucí práce

Peterová Jarmila, Ing., CSc.

Termín odevzdání

březen 2014

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 10.9.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Změny ve výdajích domácností v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2014

Kateřina Szamová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Jarmile Peterové, CSc., za odborné vedení, cenné rady a ochotu, kterou přispěla k vypracování této bakalářské práce.

Změny ve výdajích domácností v ČR

Changes in household expenses in the CR

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá změnami ve výdajích českých domácností v letech 2002 – 2012. Zaměřuje se na změny v jednotlivých oddílech COICOP a na rozdělení celkových výdajů domácností do jednotlivých skupin. Porovnává změny, které nastaly v jednotlivých letech a zaměřuje se na události spojené s těmito změnami. Nejvýraznější změny jsou u oddílů popsány. Teoretická část, s použitím odborné literatury, vysvětluje jednotlivé pojmy, které jsou zde použity. V praktické části je použita hlavně horizontální analýza, jsou zde uvedeny výpočty ke každému oddílu a popsány nejvýraznější změny. Jednotlivé položky oddílů jsou také porovnány s jednotlivými indexy spotřebitelských cen v daném roce a s celkovými příjmy domácností. Je zde také krátké porovnání podílů na výdajích domácností se zeměmi EU. Na závěr práce je shrnutí získaných poznatků a vyhodnocení výsledků výpočtů.

Summary

The bachelor's thesis deals with the changes in expenditures of Czech households in 2002 – 2012. It focuses on the changes in particular sections of COICOP and on the distribution of total household expenditures into particular groups. A comparison is made of the changes that occurred in each year, while addressing the events associated with these changes. The most interesting changes are analyzed and described in relation with particular sections. Theoretical part of the thesis, referring to the existing literature, explains the terms that are used. In practical part, mainly horizontal analysis is applied and calculations are given for each section, together with description of the most significant changes. Specific items within the sections are also compared with individual indices of consumer prices in given years. In addition, there is a brief comparison of household expenditures ration against some EU countries. In conclusion, the thesis sums up the acquired findings and evaluates the calculated results.

Klíčová slova: statistika rodinných účtů, průměrná domácnost, příjmy, výdaje, struktura, vývoj

Keywords: statistics of familial accounts, average household, receipts, expenses, structure

Obsah

1.	Úvod.....	3
2.	Cíl práce a metodika.....	5
2.1.	Cíl práce.....	5
2.2.	Metodika.....	5
3.	Teroretická část.....	6
3.1.	Domácnost.....	6
3.2.	Příjmy.....	7
3.3.	Výdaje.....	9
3.4.	Poptávka.....	11
3.5.	Statistika rodinných účtů.....	11
3.6.	Elasticita	14
3.7.	Inflace.....	15
3.8.	HDP.....	17
3.9.	Srovnávání hodnot ukazatelů.....	17
4.	Vlastní práce.....	20
4.1.	Úvod	20
4.2.	Vývoj indexů spotřebitelských cen.....	23
4.3.	Vývoj příjmů českých domácností.....	23
4.4.	Struktura výdajů domácností.....	24
4.5.	Zhodnocení jednotlivých výdajů v letech.....	25
4.6.	Porovnání výdajů domácností v ČR s EU.....	39
5.	Závěr.....	42
6.	Použité zdroje.....	43
7.	Seznam grafů a tabulek.....	44
8.	Přílohy.....	46

1. Úvod

Během posledních 30 let prošla česká ekonomika a s ní české domácnosti mnoha významnými a důležitými změnami. Po přechodu z centrálně plánované ekonomiky k tržnímu systému se s přílivem mnoha nových výrobků a služeb také významně změnily i výdaje domácností. Na trhu se objevilo mnoho úplně nových a neznámých výrobků a naopak, některé výrobky a služby úplně zmizely a struktura výdajů domácností se změnila.

Příjmy a výdaje domácností jsou jedním ze základních ekonomických pojmů, protože právě domácnosti jsou základními subjekty trhu. Domácnosti jsou také jednou z nejsledovanějších skupin ČSÚ, který je rozděluje na nejrůznější skupiny a podskupiny, zpracovává o nich neustále nové údaje, vydává publikace a hodnotí, jak si vedou např. v porovnání s předchozím rokem.

Domácnosti jsou subjekty přicházející na trh za účelem uspokojení potřeb. Chtějí si zde opatřit užitečné a vzácné statky pro svojí spotřebu. [2]

Na trhu výrobních faktorů naopak nabízejí práci, půdu nebo kapitál. Právě množství a kvalita výrobních faktorů, které domácnost vlastní dále určují, jaké bude mít domácnost výdaje. Pojem výdaj je v této práci jeden z klíčových pojmů a je zde spojený vždy s nějakým časovým okamžikem nebo obdobím.

To co asi nejvíce ovlivňuje výdaje domácností každé země je ekonomická situace státu, ve kterém se nachází. Pro domácnosti je podstatná také již zmíněná politická situace (zda je centrálně řízená nebo tržní ekonomika, jak hospodaří vláda s prostředky ze státního rozpočtu – zadluženost dané země, míra korupce, ekonomická krize atd.) Česká republika ještě pořád vykazuje znaky postkomunistické země. (Tím jsou zde myšleny návyky domácností související s jejich výdaji).

Dále je zde poukázáno na srovnání příjmů a výdajů domácností v letech, na změny, které s sebou jednotlivé roky přinesly, jaký dopad měl celkový vývoj české ekonomiky na jednotlivé domácnosti. Jedním z velkých témat této práce je zlom, který s sebou přinesla ekonomická „krize“ v roce 2009. (Ve světě propukla o něco dříve, ale na českém trhu a u českých domácností se nejvíce projevila právě ve zmíněném roce 2009).

Práce nejen porovnává, za co měli domácnosti nejvyšší výdaje v určitém období, ale také například srovnává výdaje českých domácností s jinými státy Evropské unie.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem práce „Změny ve výdajích domácností v ČR“ je porovnat strukturu výdajů průměrných domácností v České republice v určitém časovém období v různých souvislostech (např. v souvislosti s ekonomickou recesí), zjistit změny, které souvisejí s vývojem ekonomiky a porovnat je se sousedními státy. Práce je zaměřena nejen na výdaje, ale také s nimi související příjmy domácností. Na jejich dynamiku a strukturu, co je ovlivňuje. V teoretické části jsou vysvětleny základní ekonomické a statistické pojmy, se kterými je zde pracováno. Je zde poukázáno na faktory, jež ovlivnily vývoj výdajů jako jsou inflace, změny výdajů po roce 2009 atd.

V praktické části jsou potom uvedeny tabulky, grafy a výpočty, které jsou zpracovány především z údajů Českého statistického úřadu. Ke zpracovaným údajům je pak připojeno slovní hodnocení.

2.1. Metodika

Pro vlastní výpočty je zde použita hlavně metoda srovnávání, vertikální analýza struktury výdajů, horizontální analýza struktury výdajů, posouzení vlivu inflace na dynamiku vývoje v jednotlivých výdajových skupinách.

Vertikální analýza struktury vyjadřuje procentuální zastoupení jednotlivých složek. Vyjadřuje podíl jednoho ukazatele na ukazateli konstantním.

Horizontální analýza struktury vyjadřuje změnu v čase, takže se počítá změna daného ukazatele oproti minulému roku. Můžeme ji nazvat jako řetězové indexy.

3. Teoretická část – rešerše literatury

Podstatnou část této pasáže tvoří vysvětlení toho, co vlastně domácnost je, s jakými dalšími pojmy je zde spojena, jak ovlivňují domácnosti poptávku, faktory, které to způsobují atd.

Rodina je historicky základní spotřebitelská i ekonomická jednotka každého hospodářství. V principu se vše odvíjí právě odtud, z tohoto primárního bodu. [1]

3.1. Domácnost

Nový občanský zákoník pojem domácnost jako takovou nevysvětluje. Podle starého občanského zákoníku § 115 je pojem vysvětlován takto:

„Domácnost tvoří osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby. Domácnost je tedy spolužití minimálně dvou fyzických osob vyznačující se trvalostí, tj. tím, že jde o soužití předem časově neomezené, a spotřebním společenstvím, tj. sdružením alespoň části finančních prostředků k úhradě společných potřeb (není však třeba, aby všichni členové domácnosti přispívali finančně, např. nezletilé děti). Jedna a táž osoba může být v uvedeném smyslu příslušníkem jen jedné domácnosti.“

Podle ČSÚ toto tvrzení ale úplně neplatí, protože domácnosti ve statistikách jsou i jednočlenné.

Domácnosti jsou subjekty přicházející na trh za účelem uspokojení potřeb. Chtějí si zde opatřit užitečné vzácné statky pro svoji spotřebu. Vystupují jako kupující na trhu výrobků a služeb. V této roli domácnosti nazýváme spotřebitelem. Domácnosti vystupují na trhu také jako prodávající. Jsou totiž výhradními vlastníky výrobních faktorů (práce, půdy a kapitálu). Na trhu výrobních faktorů je prodávají firmám, aby posléze mohly za příjmy (důchody) z výrobních faktorů nakupovat výrobky pro spotřebu. [2]

Počet členů domácnosti

Ze zveřejněných údajů ČSÚ vyplývá, že počet domácností v České republice se za posledních padesát let zvýšil o 1,3 milionu. Hlavním důvodem je, že se snižuje počet členů domácnosti. Čím dál častější jsou neúplné rodiny a jednočlenné domácnosti, které tvoří až třetinu všech hospodařících domácností.

Právě díky snižování počtu členů domácnosti a nárůstu jednočlenných domácností má tedy průměrná české domácnost už jen dva členy. Před více jak padesáti lety to byli tři.

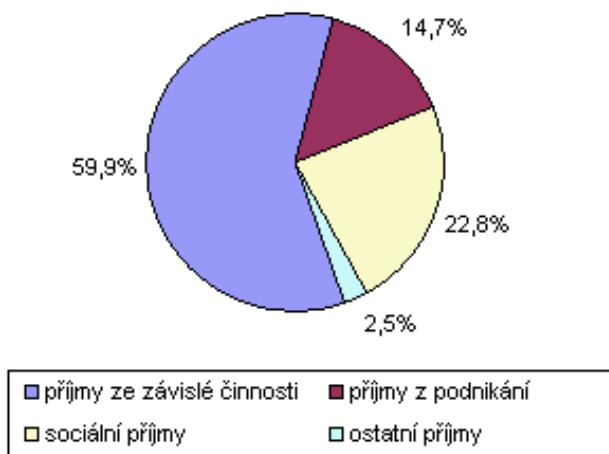
3.2. Příjmy

Příjmy domácností tvoří hned několik složek. Nejčastějšími příjmy většiny domácností v ČR jsou bezesporu mzdy a platy. Dále to pak mohou být zisky, renty, úroky, zaměstnanecké benefity, transferové platby atd. Příjmy slouží jako měřítko postavení osob či země. Jeden člen domácnosti může mít naráz hned několik druhů příjmů. Například pobírat mzdu, pronajímat byt a vlastnit část podílu v nějaké společnosti, takže pobírá dividendy.

Struktura hrubých příjmů

Jak je patrné z následujícího grafu největší část hrubých příjmů tvoří příjmy ze závislé činnosti (tzn. příjmy zaměstnanců). Ostatní příjmy pak v součtu tvoří méně než polovinu celkových příjmů.

Graf č. 1: Struktura hrubých příjmů

Zdroj: ČSÚ

Příjmy ze závislé činnosti

Tvoří téměř 60 % příjmů domácností v České republice. Jsou to příjmy zaměstnanců od zaměstnavatele a patří sem i naturální příjmy nebo zaměstnanecké benefity. Dále to pak

jsou příjmy členů družstev, příjmy společníků, jednatelů, komanditistů, odměny za výkon funkce např. platy poslanců atd.

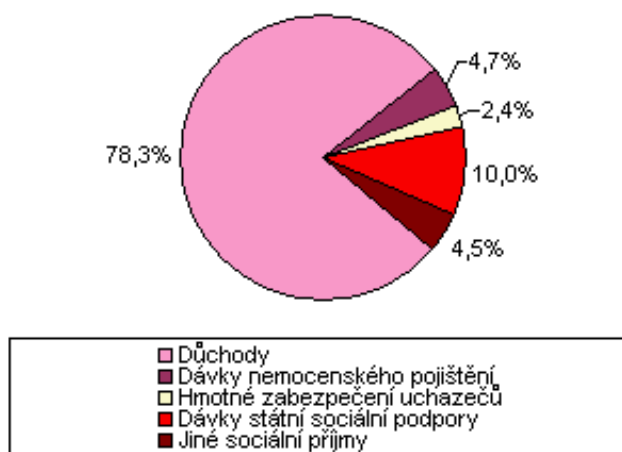
Příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti

Ty zahrnují příjmy živnostníků a podnikatelů, kteří podnikají v zemědělské výrobě, lesním a vodním hospodářství, mají příjmy z podnikání podle jiných právních předpisů, dále sem patří odměny tlumočnicků, překladatelů, znalců, zprostředkovatelů různých služeb, insolvenčních správců, příjmy z duševního vlastnictví a autorských práv aj. Z grafu je patrné, že tyto příjmy tvoří pouze něco kolem 15 % z celkových příjmů.

Sociální příjmy

Tyto příjmy narozdíl od předchozích příjmů domácnostem poskytuje stát, nebo je tvoří nejrůznější dávky sociálně slabým rodinám. Jde o transfery, které jsou osvobozeny od daně. Skoro 80 % tvoří důchody a až daleko za nimi následují s 10 % sociální dávky. Už jen nepatrná procenta mají nemocenské dávky, mateřská, různé podpory atd.

Graf č. 2: Složení sociálních příjmů

Zdroj: ČSÚ

Ostatní příjmy

To jsou příjmy z výher, dědictví, pronájmy, příležitostné práce a brigády, atd.

Čisté rodinné příjmy

Jsou veškeré příjmy domácnosti, po zdanění. Patří sem již zmíněné mzdy, dividendy, dávky, příjmy ze spoření atd.

3.3 Výdaje

Spotřební výdaje

Výdaje domácností můžeme rozdělat na spotřební výdaje C, daně a osobní úspory. Největší část svého disponibilního důchodu domácnosti vynaloží na bydlení, dále jsou to potraviny, dopravu, alkoholické nápoje a tabák atd.

Základní keynesiánské pojetí vychází z hypotézy, že úroveň spotřeby je v daném období úzce spjata s úrovní disponibilního důchodu, tj. důchodu, se kterým mohou domácnosti libovolně nakládat. [5]

Spotřební výdaje obyvatelstva C tvoří nejvýznamnější složku agregátních výdajů, proto je třeba analyzovat vlivy, které na ně působí. [5]

Spotřební výdaje jsou buď autonomní nebo indukované. Spotřeba autonomní je nezávislá na úrovni důchodu. Tyto spotřební výdaje jsou vynaloženy, i když disponibilní důchod = 0. Příkladem jsou výdaje na potraviny, nájem a další. Spotřeba indukovaná je závislá na důchodu. Vyjadřuje, že z každé dodatečné jednotky disponibilního důchodu bude část utracena. To znamená, že s rostoucím důchodem poroste i spotřeba. [5]

Výdaje na konečnou spotřebu domácností jsou dány hodnotou výrobků a služeb užitých domácnostmi pro uspokojení individuálních potřeb. [13]

Změny rozložení výdajů domácností

To, na co je tato práce zaměřena, jsou změny v zastoupení jednotlivých skupin výdajů na celkových výdajích průměrné domácnosti. V praktické části jsou jednotlivé kategorie výdajů podrobně rozebrány. Např. procento výdajů za bydlení se v posledních letech výrazně zvýšilo a naopak procento výdajů na elektroniku nebo potraviny se snižuje. Je to způsobeno hlavně tím, že čím více je společnost (v našem případě průměrná česká

domácnost) vyspělá a lidem se zvyšuje životní úroveň, tím menší procento jejich příjmů musí dát na nezbytné statky, jako jsou třeba potraviny.

3.3. Poptávka domácností

Poptávka

Souhrn všech zamýšlených koupí na trhu nazýváme celkovou (agregátní) poptávkou. Celková poptávka je určena objemy výrobků, které si chtějí kupující pořídit a cenami, za které jsou ochotni tyto výrobky koupit. [2]

Faktory ovlivňující poptávku

Průměrný příjem spotřebitelů je klíčovým faktorem poptávky. S růstem příjmů lidé kupují více, i když se ceny vůbec nemění. [3]

Poptávku po určitém zboží kromě příjmů dále ovlivňuje cena a dostupnost příbuzných statků. Zvláště důležitý vztah existuje mezi substituty – statky, které plní víceméně stejnou funkci. [3]

Poptávku vedle objektivních faktorů ovlivňují také subjektivní faktory, jako jsou vkus, preference, móda, reklama, životní styl, očekávání nějakého budoucího vývoje atd.

3.5. Statistika rodinných účtů

Statistika rodinných účtů (SRÚ) sleduje hospodaření soukromých domácností – poskytuje informace o výši jejich vydání a struktuře spotřeby. Informace o odlišnostech spotřeby v domácnostech uspořádaných podle rozličných hledisek nebo o vlivu různých faktorů (např. pohyb cen, situace na trhu) na strukturu vydání a spotřební zvyklosti domácností nelze získat z jiných zdrojů.[11]

Statistika rodinných účtů slouží jako vzorek chování většiny českých rodin. Díky ní se mohou státní orgány a instituce rozhodovat při plnění svých úkolů v zájmu většiny obyvatel České republiky. SRÚ slouží ale i soukromým firmám a organizacím při průzkumu trhu. Pomáhá jim zjistit, za co domácnosti nejvíce utrácely a díky tomu si mohou lépe rozmyslet, do čeho se vyplatí investovat prostředky a naopak, jaký výrobek je už zastaralý a nemá budoucnost. Podle toho si firmy vypracují plány na následující období.

Při analyzování výsledků je neustále nutné myslet na to, že šetření je prováděno u souboru 3000 domácností vybraných záměrným kvótním výběrem, což do jisté míry omezuje možnost zobecnění údajů na celou populaci. [11]

Výběr zpravodajské domácnosti

Vybrané domácnosti zůstávají v souboru jeden rok, pokud se nezmění žádná jejich klíčová charakteristika. Klíčová charakteristika může být např. počet nezletilých dětí, výše dosaženého vzdělání hlavního živitele, atd. Takovou domácnost nemusí zpravidla tvořit jen rodina, ale může to být i jednotlivec.

Statistiku rodinných účtů tvoří dva soubory:

Základní soubor

Základní soubor 3000 domácností je konstruován tak, aby jeho složení podle zvolených výběrových znaků odpovídalo struktuře domácností v ČR. [11]

Od roku 2006 jsou do tohoto souboru zahrnovány i domácnosti důchodců, domácnosti, kde jsou ekonomicky neaktivní všichni členové a v souboru se zvýšilo i procento domácností z malých obcí, takže se šetření více podobá skutečnosti. Důležitým prvkem v základním souboru je osoba v čele domácnosti (v úplných rodinách muž, v neúplných rodinách rodič, nebo ekonomicky aktivní dítě, v nerodinných domácnostech osoba s nejvyššími příjmy).

Doplňkový soubor

Jde o soubor 400 domácností, které slouží k zabezpečení údajů za domácnosti s minimálními příjmy, které jsou sice zastoupeny i v základním souboru, ale jejich malý počet nezajišťuje dostatečnou reprezentativnost. [11]

Tyto domácnosti jsou zastoupeny, ale jen velmi malým procentem. Čistý příjem těchto domácností nesmí přesáhnout 1,9 násobku životního minima.

Proces získávání údajů

Prvotní údaje o peněžních příjmech, výdajích a spotřebě domácnost se ve statistice rodinných účtů zjišťují metodou průběžných záznamů tak, že vybraná domácnost denně zapisuje veškeré peněžní i naturální příjmy a výdaje za všechny členy domácnosti do

„Deníku zpravodajské domácnosti“, což je tiskopis sešitového formátu na příslušný měsíc.[11]

Od roku 2006 se proces zefektivnil a každá domácnost vede zápis jen 2 měsíce v roce. Aby bylo zajištěno rovnoměrné rozdělení zápisů do celého roku, rozděluje zápisy domácností podle daných kritérií ČSÚ.

3.4. COICOP

ČSÚ zavedl s účinností od 1.1. 1997 klasifikaci individuální spotřeby podle účelu CZ-COICOP. Klasifikace CZ-COICOP je vypracována na podkladě mezinárodního standardu Classification of Individual Consumption by Purpose – COICOP, který se používá v systému národních účtů. [12]

Pro výdaje na spotřebu domácností v oddílech 01 až 12 jsou jednotkami klasifikace výdaje na získání spotřebního zboží a služeb. Základní údaje obvykle pocházejí z jednoho nebo více následujících zdrojů: přehledy výdajů domácností, statistiky maloobchodních prodejců a odhady „toku zboží“ které obsahují vymezení celkové dodávky zboží a služeb do výrobní spotřeby a konečného užití.

Předmětem klasifikace CZ-COICOP je zařídění všech druhů individuální spotřeby (zboží, služeb apod.) podle účelu. Obsahuje návaznost (převodník) na Standardní klasifikace produkce (SKP)1) a věcné vymezení obsahu podskupin. [12]

Jednotky klasifikace

Přehled oddílů klasifikace CZ-COICOP:

- 01 Potraviny a nealkoholické nápoje
- 02 Alkoholické nápoje, tabák a narkotika
- 03 Odívání a obuv
- 04 Bydlení, voda, energie, paliva
- 05 Bytové vybavení, zařízení domácností: opravy
- 06 Zdraví
- 07 Doprava
- 08 Pošty a telekomunikace
- 09 Rekreace a kultura
- 10 Vzdělání

- 11 Stravování a ubytování
- 12 Ostatní zboží a služby

3.5. Elasticita (pružnost)

V ekonomii často používaný pojem udávající citlivost reakce jedné proměnné na změnu jiné proměnné. Elasticita proměnné X vzhledem k proměnné Y udává, o kolik procent se změní X, pokud se Y změní o jedno procento. Důležitými údaji jsou elasticita poptávky a cenová elasticita nabídky. [3]

Důležitá je elasticita v této práci hlavně proto, že je patrná změna poptávky a viditelné rozdíly na výrobcích s vysokou elasticitou, protože výdaje domácností na ně po roce 2008 klesly.

Luxusní statek

Luxusní zboží má velmi vysokou elasticitu poptávky. Čím více domácnosti bohatnou, tím více utrácejí za luxusní statky. A pokud se sníží jejich příjem, prudce se sníží i poptávka po luxusním zboží. Můžeme sem zařadit drahá auta, luxusní dovolené, drahé oblečení nebo například nejnovější elektroniku.

Výdaje za luxusní zboží rostou daleko rychleji než důchod. Konečně, podíváme-li se na jednotlivé domácnosti, zjistíme, že s růstem důchodu velmi rychle rostou i úspory. Úspory jsou nejluxusnějším zbožím. [2]

Právě poptávka po luxusních statcích v roce 2009 velmi klesla a s ní klesly i již zmiňované úspory domácností.

Inferiorní statek

Inferiorní statek je opak luxusního statku. Může se nazývat také méněcenný a zvýšení příjmů domácností vyvolá snížení poptávky po těchto statcích. Právě po inferiorních statcích se poptávka v období recese zvýšila, protože si je lidé mohli dovolit.

Cenová elasticita poptávky

Je pojem, s jehož pomocí měříme, o kolik se relativně změní poptávané množství statku, změní-li se jeho cena. Cenovou elasticitu můžeme přesně definovat jako procentuální změnu poptávaného množství oproti jednocentní změně ceny. [3]

Kromě cenové elasticity poptávky můžeme vyjadřovat důchodovou a křížovou elasticitu poptávky. Křížová elasticita poptávky udává, o kolik se změní poptávané množství určitého statku, když se změní cena jiného o jedno procento. [2]

Důchodová elasticita poptávky

Poptávka po určitém statku závisí nejen na jeho ceně, ale i na důchodu (příjmech) spotřebitelů. Důchodová elasticita poptávky uvádí, nakolik se poptávka změní se změnou důchodu, konkrétně se jedná o procentuální změnu poptávky v případě změny důchodu o jedno procento. [3]

Statky, u kterých (při jakékoli ceně) vyvolá změna důchodu menší než proporcionální změnu poptávaného množství, jako je jídlo, mají důchodovou elasticitu menší než 1. Takové statky se nazývají nezbytné a jejich důchodové elasticity musejí ležet v intervalu od 0 do 1. Mezi nejčastěji uváděné příklady patří jídlo. Pro luxusní statky platí, že jejich elasticita je větší než 1. Mezi ně se řadí například drahé kovy, domy, auta atd.

Důchodový efekt popisuje vliv cenové změny na poptávané množství, který spočívá v dopadu na reálný příjem. [3]

3.6. Inlace

Inlace uvádí roční procentuální nárůst cenové hladiny. [3]

Je to nárůst všeobecné cenové hladiny statků a služeb v určitém čase. Můžeme také říci, že je to snížení „ceny peněz nebo jejich kupní síly“. Za stejné množství peněz si koupíme méně než například před rokem. Pro některé účastníky ekonomických procesů je růst inflace pozitivní jev, pro některé negativní. Pro ekonomiku země je dobrá spíše stabilní nízká inflace. Na téma inflace je mnoho různých teorií od mnoha světových ekonomů. Keynes tvrdil, že měnovou politikou podřizuje plné zaměstnanosti a zvyšování cen je podle něj užitečný nástroj pro stabilní hospodářství. Friedman byl opačného názoru a to takového, že lepší je mírná a nekolísavá inflace. Tedy připouští, že lepší je mírný růst inflace.

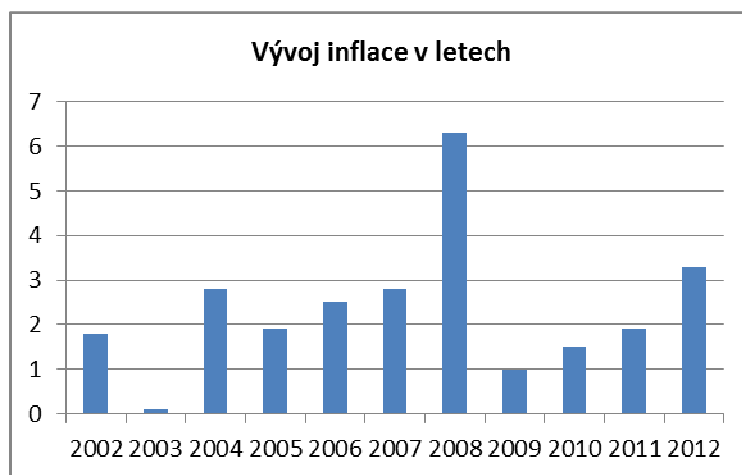
Vývoj inflace

Tabulka č. 1: Vývoj inflace v ČR v letech 2002 - 2012

Rok										
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1,8	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1	1,5	1,9	3,3

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 3: Vývoj inflace v letech

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Jak můžeme pozorovat na tomto grafu, největší skokový rust inflace byl v letech 2004 po vstupu České republiky do EU a v roce 2008 před vyvrcholením ekonomické krize, která se v Česku projevila naplno až v roce 2009.

Index spotřebitelských cen (CPI)

Jedním z nejdůležitějších cenových indexů je index spotřebitelských cen všeobecně známý pod zkratkou CPI (consumer price index), který měří průměrnou změnu cen statků a služeb kupovaných spotřebiteli. [3]

Je to nejpoužívanější měřítko úrovně cenové hladiny a měří změny průměrné ceny, kterou zaplatí spotřebitelé za tržní koš statků a služeb. (koš obsahuje nejdůležitější potraviny, oděvy, výdaje na bydlení, dopravu, zdraví, odpočinek, vzdělání, komunikaci atd.)

Každému statku nebo službě je ve spotřebitelském koši přidělena váha na základě relativního významu. Ta je stanovena proporcionálně k celkovým výdajům spotřebitelů na

danou položku. Právě díky CPI bylo zjištěno, že v roce 2007 byly například výdaje za bydlení více než 42% z celkových výdajů domácností. Právě CPI měří například míru inflace.

3.7. Hrubý domácí produkt (HDP)

HDP je nejobsáhlejší měřítko produkce statků a služeb v zemi. Je to součet peněžní hodnoty spotřeby (C), hrubých investic (I), vládních nákupů statků a služeb (G) a čistých vývozů (X) vyprodukovaných v zemi v průběhu jednoho roku. [3]

HDP se měří jako tržní hodnota všech finálních statků a služeb – pivo, auta, koncerty, projížďka na koni atd. – které se v dané zemi vyprodukují v průběhu jednoho roku. [3]

Do HDP se nezapočítává zboží, které už jednou trhem prošlo (zboží z bazarů, secondhandů, zastaváren, atd.) Pokud mluvíme o HDP České republiky, jedná se pouze o zboží nebo služby na území ČR vyrobené. HDP nám však neukazuje prosperitu dané země, protože pokud bychom brali v úvahu nějakou zemi, kde proběhla válka je jasné, že země bude mít vysoké HDP, protože se musí postavit nové domy, silnice, školy, nemocnice a i země, kde obyvatelé nemají vysoký životní standard, bude mít najednou vysoké HDP. Také nám tento ukazatel neříká nic o zadluženosti dané země.

I HDP lze měřit více způsoby. HDP v současných cenách tedy v tržních cenách se nazývá nominální HDP. Ten je měřen s využitím měnících se cen. Právě nominální HDP roste rychleji než reálný HDP kvůli cenové inflaci.

Pro ekonomy a pro výpočet HDP, který nebude ovlivněn změnami cen a inflací je však lepší reálný HDP.

Reálný HDP je hodnota veškeré finální produkce vyrobené v dané zemi za jeden rok zohledňující inflaci. [3]

Ten na rozdíl od nominálního HDP představuje změnu celkového výstupu bez ovlivnění cenovými změnami. Reálný HDP vypočítáváme pomocí neměnných (stálých cen), kdy se určí rok, podle kterého se bude počet kusů určitého zboží nebo služeb oceňovat. Tento ukazatel je jedním z nejsledovanějších ukazatelů každého hospodářství.

3.8. Srovnávání hodnot ukazatelů

Základní metodou hodnocení velikosti zjištěné hodnoty určitého ukazatele v určité věcně, prostorově a časově specifikované situaci je srovnávání této hodnoty s hodnotou

stejně obsahově vymezeného ukazatele v jiné srovnatelné situaci. Teprve ze srovnání nám vyplyne, máme-li ekonomický jev, charakterizovaný číselně příslušným ukazatelem, hodnotit v posuzované situaci příznivě či nepříznivě a v jaké míře. [4]

Největší počet ukazatelů srovnáváme obvykle v čase. [4]

Hodnoty určitého ukazatele lze srovnávat buď pomocí indexu, kterým rozumíme poměr dvou hodnot stejného ukazatele (stejně obsahově definovaného), nebo absolutním rozdílem. Indexy jsou poměrná čísla, mezi něž dále patří intenzitní ukazatele, které jsou poměrem dvou různých (různě obsahově definovaných) ukazatelů, a strukturální čísla, kterými se rozumí poměr hodnoty určitého ukazatele v určité

jednotce (dílní situaci) k hodnotě téhož ukazatele v souboru jednotek. [4]

Pro srovnávání dvou období bude ve jmenovateli indexu základní období, které slouží jako základ porovnávání a v čitateli bude běžné období, jehož veličinu porovnáváme s veličinou základního období.

Individuální indexy jednoduché

Individuální indexy jednoduché srovnávají dvě stejnorodé extenzitní či intenzitní veličiny ve dvou obdobích tak, že při tomto srovnávání není přihlíženo k žádnému shrnování srovnávaných veličin. [4]

Zkoumáme-li vývoj určité veličiny za delší časové období, můžeme tento vývoj charakterizovat výpočtem řady za sebou jdoucích individuálních indexů. Pohle toho k jakému období se porovnání pomocí těchto indexů provádí, rozlišujeme indexy:

- **se stálým základem (bazické)**, které se konstruují tak, že jedno období (nejčastěji první člen řady) se zvolí jako základní a k němu se přirovnávají všechna ostatní období,
- **s pohyblivým základem (řetězové)**, které vzniknou srovnáním dvou po sobě následujících členů řady: tvoří řadu s počtem členů $n-1$.

Individuální indexy složené

Složené individuální indexy srovnávají aditivní (stejnorodé) extenzitní či intenzitní veličiny dvou obdobích tak, že při tomto relativním srovnávání přihlíží ke shrnování srovnávaných aditivních veličin. [4]

Souhrnné indexy

Základním problémem srovnávací indexní teorie je měření změn, které nastaly u celého souboru nestejnorodých extenzitních nebo intenzitních veličin. Pro tyto veličiny je charakteristické, že je nelze sčítat a v důsledku toho ani průměrovat hodnoty relativních ukazatelů z nich odvozených. Při konstrukci souhrnných indexů jde v podstatě o to, vyjádřit pomocí jednoho čísla změnu stavu souhrnné veličiny, jejíž složky jsou různého typu a jsou vyjádřeny v různých měřících jednotkách. Největší pozornost je věnována souhrnným cenovým a objemovým indexům. [4]

4. Vlastní práce

Hlavním úkolem zpracování této práce je porovnat výdaje domácností během roků 2002 – 2012 a zjistit podstatné změny, které během tohoto období ve výdajích domácností proběhly. Jaké položky se změnilly nejvíce, jaké naopak změny nezaznamenaly, které faktory to ovlivnily, vliv na strukturu výdajů má výše příjmů domácnosti atd.

Vlastní práce je zaměřena především na časový úsek 10 let počínaje rokem 2002 a ukončen rokem 2012. Když údaje na tuto práci začaly být zpracovávány, nebyly ještě kompletní výpočty a výsledky roku 2013.

Jak je již napsáno na začátku rodina je základní položka každé ekonomiky. Podle průměrné rodiny v zemi poznáme, jak na to daný stát ve skutečnosti je. Proto vydání domácností, strukturu a dynamiku určuje hlavně ekonomická situace země. Výše mezd, míra zaměstnanosti, jaké je nabídka na trhu (nabídka určuje poptávku atd.)

Celou analýzu velmi výrazně ovlivňuje zlomový rok 2009, kdy se i v ČR začal výrazně projevovat vliv světové nejprve finanční a posléze hodnocené jako hospodářské krize. Světová hospodářská krize propukla v USA již v roce 2007. V České republice se naplno projevila až v roce 2009 a nejvíce ji pocítily osoby samostatně výdělečně činné, které měly menší odbyt svých výrobků nebo poskytovaných služeb.

Protože statistika rodinných účtů některé peněžní toky nepostihuje je vhodné upozornit i na dále uvedená fakta. Rok 2009 se projevoval hlavně stagnací. Domácnostem se snížily hrubé příjmy, spotřeba i úspory. Platy přestaly růst a domácnostem, které měly příjmy hlavně z podnikání a vlastnictví se příjmy snížily. Hůře než domácnosti si však vedla česká ekonomika jako celek.

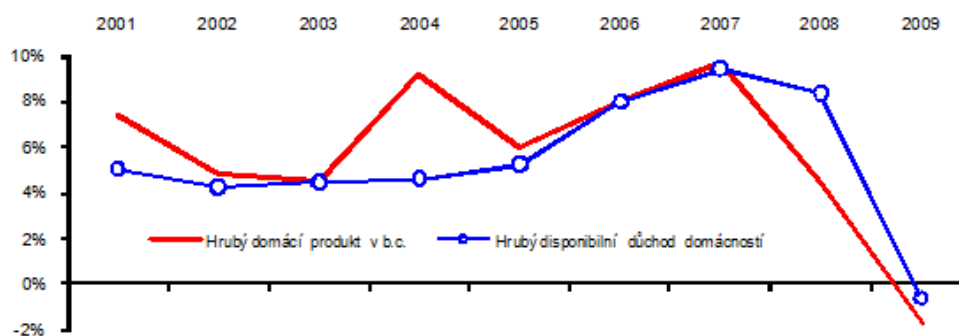
Sektor domácností (jeho přebytky) byl schopný financovat jiné sektory. Nejvíce v roce 2008, kdy tento přebytek činil 39 mld. korun. Navzdory krizi si tuto schopnost zachoval i v roce 2009, ale nechybělo mnoho a přebytek se snížil téměř na jednu třetinu a to na 14 mld. korun. Od roku 2005 do roku 2008 byl patrný rostoucí trend sektoru a zároveň byly domácnosti „zdrojem“ hospodářského růstu.

S příchodem krize v roce 2009 se úvěry poskytnuté domácnostem zvýšily pouze o 53,9 mld. korun zatímco v roce 2007, kdy zadluženost rostla nejvíce, se výše poskytnutých úvěrů zvedla o 261,1 mld. korun. Českým domácnostem se díky krizi snížila schopnost splácet svoje závazky a banky začaly být mnohem opatrnější, ale i přesto se úvěry

poskytnuté bankami domácnostem stále zvyšovaly. Naproti tomu půjčky od nebankovních společností se snížily a to o 28 mld. korun.

Z následujícího grafu je patrné, jak právě rok 2008 představoval pomyslný zlom i to, že rok 2009 zaznamenal největší propad hrubého domácího produktu i hrubého disponibilního důchodu za posledních 8 let. [14]

Graf č.4: Nominální HDP a hrubý disponibilní důchod domácností

Zdroj: ČSÚ

4.1. Vývoj indexů spotřebitelských cen

Tabulka č. 2: Indexy spotřebitelských cen 2002 – 2012, vývoj cen v %

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Celkem v %
potraviny a nealkoholické nápoje	-1,9	-2,2	3,4	-0,3	0,8	4,7	8,1	-3,9	1,5	4,6	6,9	21,27
alkoholické nápoje, tabák a narkotika	1,9	0,9	2,9	1,4	1,2	10,2	9,9	6,5	4,6	3,1	2,6	54,94
odívání a obuv	-2,6	-5	-4	-5,3	-6	-0,8	-1,1	-2,5	-2,6	-2,2	-3,1	-30,18
bydlení, voda, energie, paliva	6,1	2	3,5	4,1	6,3	3,4	10,3	7,2	1,7	2,8	5	66,35

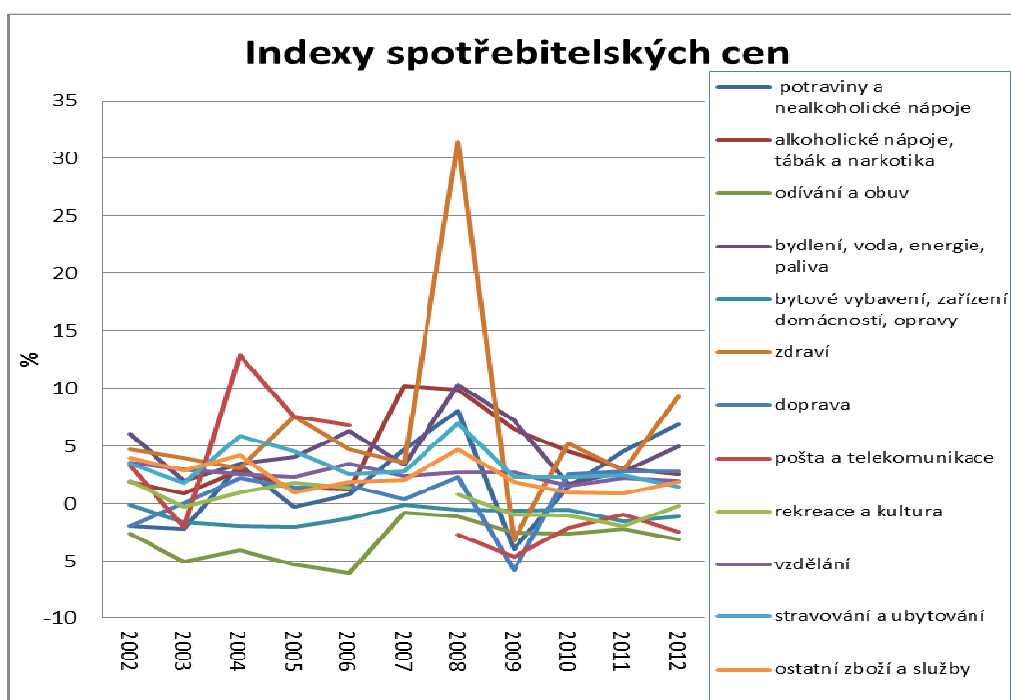
bytové vybavení, zařízení domácností, opravy	-0,1	-1,6	-1,9	-2	-1,3	-0,1	-0,5	-0,6	-0,5	-1,5	-1,1	-10,67
zdraví	4,7	4	3,1	7,6	4,7	3,6	31,4	-3,2	5,2	2,9	9,3	99,77
doprava	-1,9	0,1	2,2	1,4	1,6	0,4	2,3	-5,8	2,6	2,8	2,8	8,46
pošta a telekomunikace	3,3	-2	12,9	7,6	6,8		-2,7	-4,6	-2,1	-0,9	-2,4	15,44
rekreace a kultura	2	-0,3	1	1,8	1,4		0,8	-0,9	-1	-1,9	-0,2	2,65
vzdělání	3,6	3	2,6	2,3	3,5	2,4	2,7	2,7	1,6	2,2	2	32,6
stravování a ubytování	3,5	1,8	5,9	4,6	2,6	2,8	7	2,3	2,3	2,5	1,5	43,41
ostatní zboží a služby	4	2,9	4,2	1	1,9	2,1	4,7	1,9	1	0,9	1,9	29,82

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Jak je patrné z tabulky, u většiny oddílů ceny rostly a to výrazně. Výjimku tvoří oddíly odívání a obuvy, kdy ceny klesly o 30%, což způsobuje hlavně levně dovezený textil a obuv z Číny a jiných asijských států a oddíl bytového zařízení a vybavení domácnosti, kde pokles byl necelých 11%. U bytového zařízení a vybavení byl pokles cen způsoben hlavně nízkými cenami ve velkých obchodních domech, kterých v České republice přibýlo (jako např. Ikea, KIKI, Asko atd.)

Naopak největší růst zaznamenaly ceny v oddílech – alkoholické nápoje, bydlení a energie, stravování, ale úplně nejvíce rostly ceny v oblasti zdraví, kde nárůst cen byl téměř 100 %. U alkoholických nápojů a tabáku to bylo okolo 55 %. Zde se hrál významnou roli růst spotřební daně.

Graf č. 4: Indexy spotřebitelských cen

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Na tomto grafu jsou vidět nejvýraznější změny cen u čáry pošty a telekomunikace na přelomu let 2003 – 2004. Tento skok cen byl téměř 13 %. A poté rok 2008, kdy asi největší cenový šok prodělaly položky „zdraví“. Index spotřebitelských cen stoupl o 31,4 %.

4.2. Vývoj příjmů českých domácností

Následující tabulka ukazuje vývoj příjmů českých domácností v jednotlivých letech v období 2002 – 2012. Částky jsou uvedeny stejně jako u jednotlivých oddílů COICOP v následujících tabulkách v milionech Kč.

Jediným rokem, kdy byly příjmy nižší než rok předchozí, je rok 2011. Jinak příjmy rostly každý rok. Od roku 2002 vzrostly příjmy o 48,79 %, takže o 664 366 mil. Kč. Naopak nejvíce příjmy rostly v roce 2008 a to o 7,18 %, takže byly o 129 236 mil. Kč vyšší než v roce 2007. U jednotlivých oddílů je srovnán nárůst výdajů právě s celkovými ročními příjmy.

Tabulka č. 3: vývoj příjmů v ČR v letech 2002 – 2012 v mil. Kč

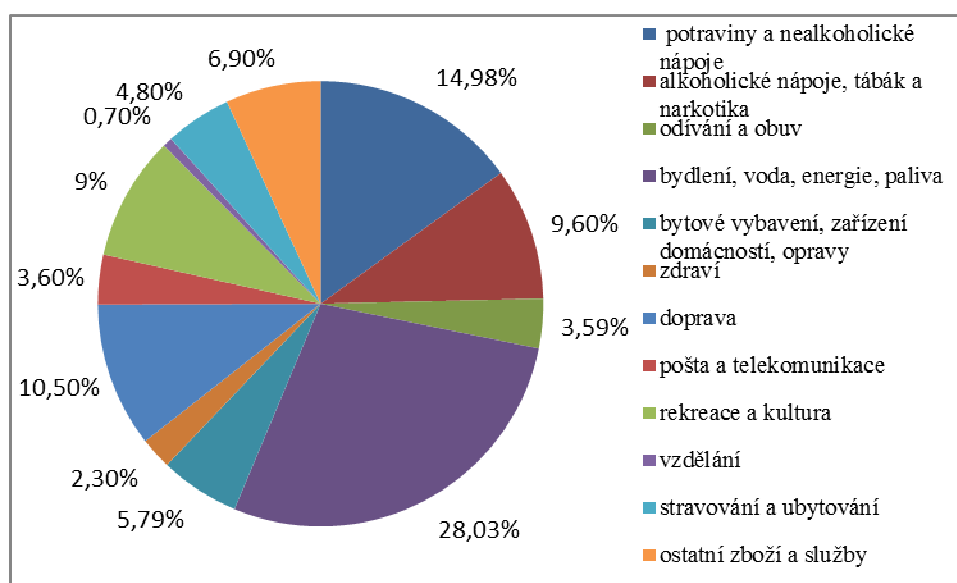
Roky	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Příjmy	1361653	1412341	1489559	1574355	1685176	1799865	1929101	1997968	2002972	1998449	2026019

řetězový index		103,72%	105,47%	105,69%	107,04%	106,81%	107,18%	103,57%	100,25%	99,77%	101,38%
bazický index		103,72%	109,39%	115,62%	123,76%	132,18%	141,67%	146,73%	147,10%	146,77%	148,79%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

4.3. Struktura výdajů domácností

Graf č. 5: Struktura výdajů domácností v roce 2012

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Následující tabulka by měla sloužit na úvod jako náčrt a stručně hodnotí vydání domácností v procentech. Je zde patrná změna, kterou prošly zejména výdaje „ostatní“, do kterých jsou zahrnuty výdaje např. na vzdělání, zdraví nebo rekreaci. Procento výdajů na ostatní se od roku 2002 až do roku 2012 zvýšilo o 5 %. Můžeme je nazvat jako výdaje do budoucna. Naopak výdaje na potraviny se snížily. V roce 2012 činily 22,6 % z celkových výdajů. I když cena potravin neustále roste, procento celkových výdajů na ně se za průměrnou domácnost snižuje. Stejně jako výdaje na průmyslové výrobky nebo třeba elektrické spotřebiče se také během let snižují. V roce 2012 už bylo celkové vydání na ně jen 27,1 %. Jak můžeme vidět, největší položku výdajů tvořily v roce 2012 s 34,3 procenty výdaje za bydlení a služby spojené s bydlením.

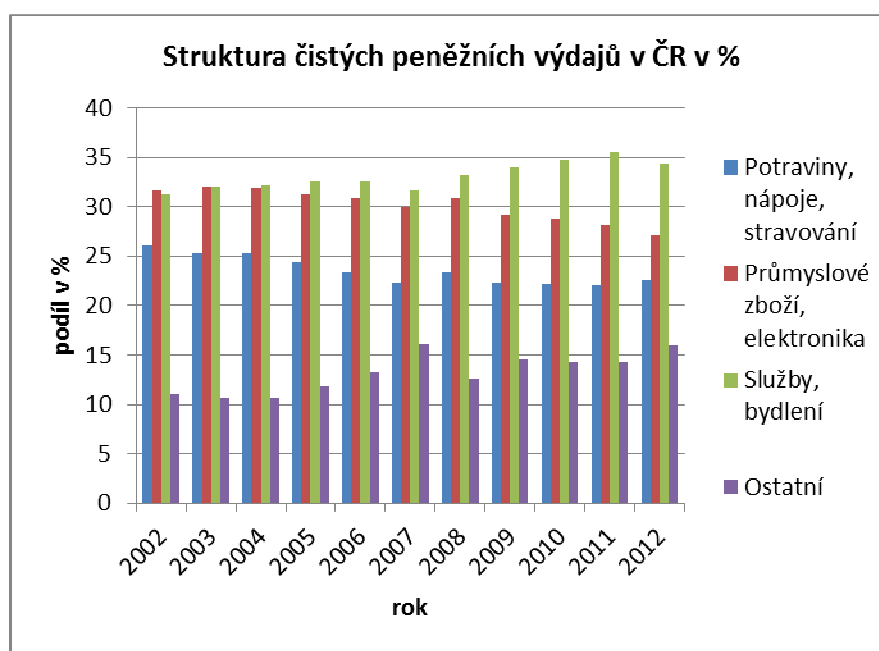
Tabulka č. 4: Struktura čistých peněžních vydání domácností v letech v procentech

Druh výdajů v %	Rok
-----------------	-----

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Potraviny, nápoje, stravování	26,1	25,3	25,3	24,4	23,4	22,3	23,3	22,3	22,2	22	22,6
Průmyslové zboží, elektronika	31,6	32	31,9	31,2	30,8	30	30,9	29,2	28,8	28,2	27,1
Služby, bydlení	31,3	32	32,2	32,6	32,5	31,6	33,2	34	34,8	35,5	34,3
Ostatní	11	10,7	10,6	11,8	13,3	16,1	12,6	14,5	14,3	14,3	16

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 6: Struktura čistých peněžních výdajů v ČR v %

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

4.4. Zhodnocení jednotlivých výdajů v letech:

Na následujících tabulkách a grafech budou vypočteny a zhodnoceny vývoje položek, jejich horizontální a vertikální analýzy a popsán celkový vývoj.

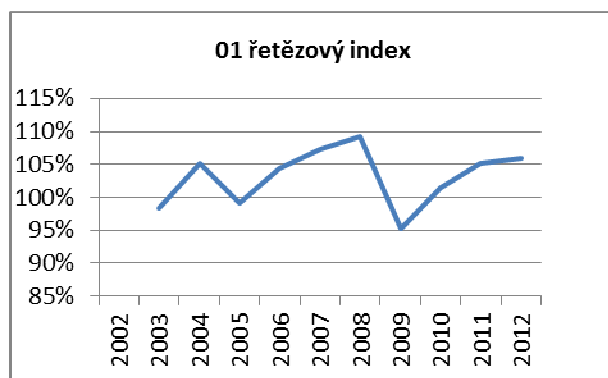
01 – Potraviny a nealkoholické nápoje

Tabulka č. 5: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu O1

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
potraviny a nealkoholické nápoje	227683	223791	235151	233058	243308	260842	284747	271150	275090	289398	306747
řetězový index		98,29%	105,08%	99,11%	104,40%	107,21%	109,16%	95,22%	101,45%	105,20%	105,99%
bazický index		98,29%	103,28%	102,36%	106,86%	114,56%	125,06%	119,09%	120,82%	127,11%	134,73%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 7: Výdaje na končenu spotřebu domácností, oddíl O1 – řetězový index

Vlastní zpracování

Výdaje, která má domácnost za potraviny jsou po výdajích za bydlení druhé nejvyšší vůbec. Tvoří něco okolo 15 % celkových výdajů domácností v ČR.

Výdaje domácností na potraviny a nealkoholické nápoje se za deset let zvýšily o 34,73 % což je 79 064 mil. Kč. Jak je patrné z grafu, od roku 2005 do roku 2008 se výdaje konstantně zvyšovaly. Při propuknutí krize v roce 2009 šly dolů výdaje o 4,78 % tedy o 13 597 mil. Kč oproti roku 2008. V porovnání s příjmy domácností se výdaje na potraviny zvyšovaly pomaleji, protože potraviny jsou nezbytné a tudíž málo elastické statky. Pokud bude mít tedy domácnost vyšší příjem, dá více peněz na luxusní a nepotřebné statky jako např. drahé dovolené, nové auto atd. a potraviny si domácnosti musí kupovat pořád.

V porovnání např. s výdaji za bydlení nebo zdraví stoupaly výdaje za potraviny během deseti let nahoru jen málo.

Výdaje domácností za potraviny se ale zvětšovaly rychleji než celkové indexy spotřebitelských cen, protože ty byly vyšší pouze o 21,27 % a výdaje na konečnou spotřebu domácností se zvýšily za stejnou dobu o 34,73 %. Tzn. že spotřeba domácností rostla rychleji než ceny.

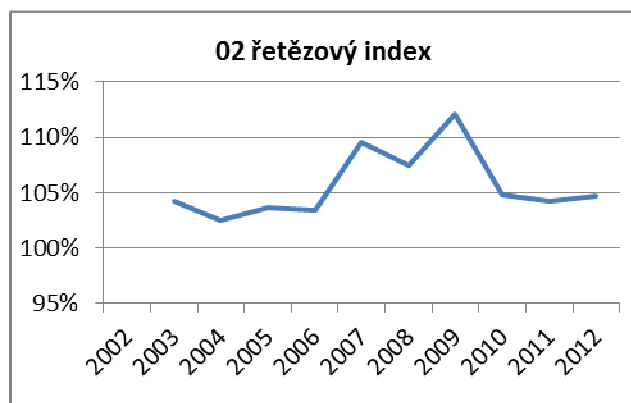
02 – Alkoholické nápoje, tabák a narkotika

Tabulka č. 6: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu O2

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
alkoholické nápoje, tabák a narkotika	110264	115006	117908	122291	126506	138542	148902	166972	175007	182424	191009
řetězový index		104,30%	102,52%	103,72%	103,45%	109,51%	107,48%	112,14%	104,81%	104,24%	104,71%
bazický index		104,30%	106,93%	110,91%	114,73%	125,65%	135,04%	151,43%	158,72%	165,44%	173,23%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 8: Výdaje na končenu spotřebu domácností, oddíl O2 – řetězový index

Vlastní zpracování

Výdaje na alkoholické nápoje, tabák a narkotika se za deset let zvýšily o 73,23 %. Tedy o 80 745 mil. Kč. Tento nárůst je tedy mnohem vyšší než nárůst příjmů domácností. Největší růst zaznamenaly domácnosti v roce 2009. Právě kvůli krizi přišlo mnoho lidí o práce a více kouřili a kupovali si alkohol, také to způsobila i úprava DPH. Za oddíl 03 vydají domácnosti něco okolo 9,6 %, což tetno oddíl řadí na 4. místo v celkovém pořadí.

Stejně jako u potravin se i výdaje na alkohol, tabák a narkotika zvyšovaly rychleji než celkové indexy spotřebitelských cen, protože byly vyšší o 54,94 %, zatímco výdaje na konečnou spotřebu se zvýšily o vysokých 73, 23 %. Takže stejně jako u potravin rostla spotřeba rychleji než ceny a to o 18,29 %.

Na řetězovém indexu z grafu č. 8 můžeme pozorovat, že i když se tento index v roce 2010 snížil, nikdy ve sledovaném období nebyl nižší než 100 %, a tedy každý rok domácnosti za alkohol a kouření vydají vyšší částku než rok předchozí.

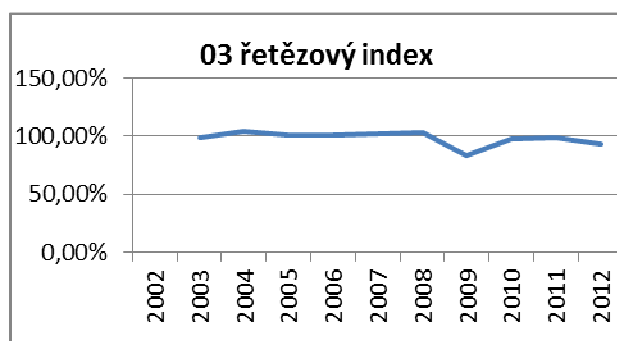
03 – Odívání a obuv

Tabulka č. 7: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu O3

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
odívání a obuv	68967	68433	71427	72438	73094	74562	76675	63588	61898	61461	57099
řetězový index		99,23%	104,38%	101,42%	100,91%	102,01%	102,83%	82,93%	97,34%	99,29%	92,90%
bazický index		99,23%	103,57%	105,03%	105,98%	108,11%	111,18%	92,20%	89,75%	89,12%	82,79%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 9: Výdaje na končenu spotřebu domácností, oddíl O3 – řetězový index

vlastní zpracování

Oddíl 03 je jeden ze dvou oddílů, který měl z celé klasifikace záporné hodnoty růstu v % i v penězích. Důležitou roli v tomto oddílu sehrál dovoz levného textilu a obuvi především z asijských zemí. Od roku 2002 klesly výdaje na tuto položku o 11 868 mil. Kč, což je 17,21 %. Takže mnoho živnostníků a drobných obchodníků s textilem a oděvy, právě kvůli nízkým cenám dovezeného zboží, zkrachovalo. Pro domácnosti to byl samozřejmě příznivý vývoj, protože ceny v tomto oddíle šly bez výjimky každý rok v období 2002 – 2012 dolů. Do roku 2008 měly domácnosti tendenci utrácet více a z tabulky můžeme vyčíst, že od roku 2003 do roku 2008 výdaje stoupaly. Poté však přišel pokles a to v roce 2009, který byl 13 087 mil. Kč, takže výdaje bylo o 17,07 % nižší než v roce 2008.

Na rozdíl od předchozích tabulek se u oddílu 03 snižoval celkový CPI rychleji než výdaje domácností. Výdaje domácností totiž až do roku 2008 stoupaly. Indexy cen byly každý rok menší než 1.

Protože se příjmy domácností zvyšovaly a ceny oblečení a obuvi jdou pořád níže, mohly si domácnosti dovolit kupovat mnohem více a za nižší ceny. Dnes je naprosto normální, že si může žena dovolit koupit každý rok nový kabát nebo novou zimní obuv, což nebylo ještě v roce 2002 úplně běžné. Je ale také pravdou, že kvůli nízkým cenám utrpěla velký pokles kvalita zboží.

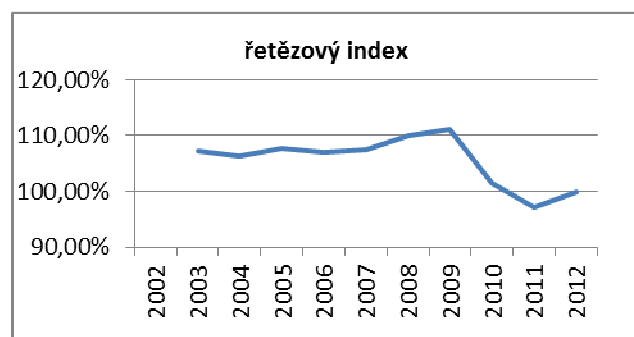
04 – Bydlení, voda, energie, paliva

Tabulka č. 8: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu O4

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
bydlení, voda, energie, paliva	310131	332747	353699	380637	407342	437878	481671	535769	543649	528294	527255
řetězový index		107,29%	106,30%	107,62%	107,02%	107,50%	110,00%	111,23%	101,47%	97,18%	99,80%
bazický index		107,29%	114,05%	122,73%	131,35%	141,19%	155,31%	172,76%	175,30%	170,35%	170,01%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 10: Výdaje na končenu spotřebu domácností, oddíl O4 – řetězový index

Vlastní zpracování

Položka výdajů za bydlení a služby s tím spojené tvoří stejně jako v mnoha jiných vyspělých zemích nejvyšší položku výdajů vůbec. U nás je to něco kolem 28 %. Během deseti let se výdaje na oddíl 04 zvýšily o celých 217 124 mil. Kč, takže o 70 %. V roce 2010, kdy příjmy domácností i výdaje za bydlení byly nejvyšší, tvořily výdaje za bydlení a energie 27,1 % z celkových vynaložených prostředků.

Největší zvýšení bylo v roce 2009, kdy to bylo o celých 54 098 mil. Kč více než v roce 2008, takže zvýšení dělalo 11,23 % oproti předchozímu roku. V letech 2011 a 2012 už ale výdaje klesaly.

Pokud srovnáme indexy spotřebitelkých cen a výdaje, rostly indexy každý rok. Na rozdíl od výdajů, které např. právě v letech 2011,2012 klesaly. Největší skok cen za bydlení byl v letech 2008 (index CPI byl 10,3 %) a 2009, který na rok 2008 navazoval (CPI byl 7,2 %).

Bydlení je dnes velice drahá záležitost a mnoho domácností, hlavně ze sociálně slabších rodin nebo rodin, ve kterých žijí důchodci, má velký problém náklady spojené s ním zaplatit. Jak můžeme vidět, výdaje za bydlení vzrostly o 70 %, zatímco příjmy domácností jen o 48,79 %.

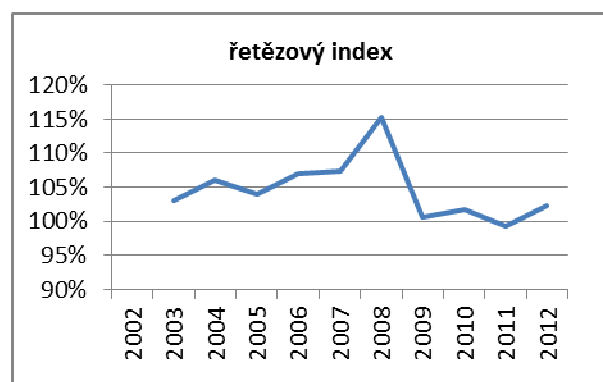
05 – Bytové vybavení, zařízení domácností, opravy

Tabulka č. 9: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu O5

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
bytové vybavení, zařízení domácností, opravy	77555	79986	82295	85599	88048	94548	101482	102070	103321	102627	105737
řetězový index		103,13%	106,11%	104,01%	106,99%	107,38%	115,26%	100,58%	101,81%	99,33%	102,34%
bazický index		103,13%	106,11%	110,37%	113,53%	121,91%	130,85%	131,61%	133,22%	132,33%	136,34%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 11: Výdaje na končenu spotřebu domácností, oddíl O5 – řetězový index

Vlastní zpracování

Bytové vybavení, zařízení domácností a opravy je oddíl, který měl jako jediný ze dvou, spolu s oděvy a obuví, za celých deset let CPI v mínusu. Ceny se tedy snižovaly, ale výdaje domácností se kromě roku 2011, kdy se snížily oproti roku 2010 o 694 mil. Kč,

zvyšovaly. Od roku 2002 do roku 2012 se zvýšily o 36,34 % tedy o 28 182 mil. Kč. Za poslední dekádu se hodně bytů a domů rekonstruovalo a renovovalo a domácnosti si za méně peněz mohly pořídit více zboží. Stejně jako u oděvů a obuvi za to může hlavně levně dovezené zboží a velké množství obchodních domů, které prodávají nábytek, bytové zařízení nebo třeba kuchyňské spotřebiče. Jako u oddílu 03 mnoho malých prodejců tohoto zboží muselo kvůli velké konkurenci, která má ceny velice nízko, zavřít a domácnosti na tom vydělaly.

Z grafu č. 11 je patrné, že největší propad zvyšování zaznamenaly výdaje skupiny 05 v roce 2009 stejně jako mnoho jiných oddílů. Jediný rok, kdy byly výdaje nižší než rok předchozí bylo v roce 2011 a to o 0,67%.

Řetězový index bytového zařízení je hodně podobný řetězovému indexu příjmů domácností, protože stejně jako u příjmů byl jedním rokem, kdy byly výdaje nižší než rok předchozí a to rok 2011. Příjmy se ale zvyšovaly rychleji než výdaje za oddíl 05.

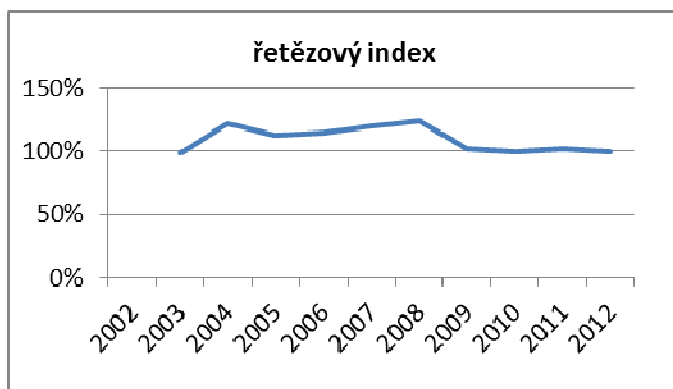
06 – Zdrav

Tabulka č. 10: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu O6

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
zdraví	18288	18109	21994	24654	28295	33906	42092	42645	42570	43551	43634
řetězový index		99,02%	121,45%	112,09%	114,77%	119,83%	124,14%	101,31%	99,82%	102,30%	100,19%
bazický index		99,02%	120,26%	134,81%	154,72%	185,40%	230,16%	233,19%	232,78%	238,14%	238,59%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 12: Výdaje na končenu spotřebu domácností, oddíl O6 – řetězový index

Vlastní zpracování

Položka výdajů za zdraví prodělala za deset let největší změnu, co se týče výše výdajů domácností ze všech. Výdaje domácností za sledované období za tento oddíl totiž stouply o celých 138,59 %. V reálných číslech tedy výdaje stouply o 25 355 mil. Kč. Výrazný růst výdajů byl zaznamenán v letech 2004, kdy oproti roku 2003 stouply výdaje o 21,45 % a největší boom tohoto oddílu se odehrál v letech 2007 a 2008, kdy v obou letech výdaje stouply velmi výrazně a to v roce 2007, kdy zvýšení bylo oproti roku 2006 celých 19,83 % tedy o 5 611 mil. Kč a v roce 2008, kdy se ve srovnání s rokem 2007 výdaje zvýšily dokonce o 24,14%, to je 8 186 mil. Kč. Před krizí v letech 2006 – 2008 výrazně rostly příjmy domácností a ty si tedy mohly dovolit utráct i za luxusní statky a služby (drahé kosmetické a zdravotní procedury, masáže, přípravky atd.).

I celkový CPI za deset let vzrostl o 99,77 % a stejně jako u výdajů, ceny rostly nejvíce v roce 2008, kdy to bylo až 31,4 %. Což byl nejvýraznější skok za všechny počítané oddíly v tomto období vůbec.

Výdaje na zdraví se zvýšily téměř třikrát více než příjmy domácností. Právě rok 2008 byl tím, kdy výdaje za zdraví šly narohu přesně třikrát rychleji než příjmy. Příjmy se totiž oproti roku 2007 zvýšily o 7,18 %, zatímco výdaje za zdraví se zvýšily o 24,14 %. To znamená, že nejen výše příjmů, ale i například životní styl, zavedení poplatků ve zdravotnictví, reklama a móda určují, za co domácnosti utrácejí své finance.

07 – Doprava

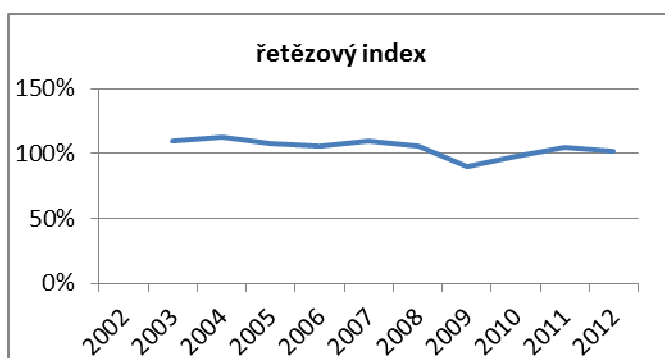
Tabulka č. 11: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu O7

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012

doprava	116569	128179	144783	156588	165260	181072	192133	172533	168191	177113	180094
řetězový index		109,96%	112,95%	108,15%	105,54%	109,57%	106,11%	89,80%	97,48%	105,30%	101,68%
bazický index		109,96%	124,20%	134,33%	141,77%	155,33%	164,82%	148,01%	144,28%	151,94%	154,50%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 13: Výdaje na končenu spotřebu domácností, oddíl O7 – řetězový index

Vlastní zpracování

Jak je patrné i z grafu č. 13, oddíl doprava žádné výrazné extrémny za měřené období nezaznamenal. Výdaje celkem vzrostly oproti roku 2002 o 54,5 %, což činí 63 525 mil. Kč. Stejně jako ostatní oddíly zde výdaje nejvíce klesly v roce 2009 a to o 10,2 %, v Kč domácnosti oproti roku 2008 utratily méně o 19 600 mil. Kč. Nejvyšší procento zvýšení bylo v roce 2004 a to 12,95 % oproti roku 2003.

Doprava je jedna z oddílů, na kterém mohly domácnosti výrazně ušetřit a místo přepravování vlastním vozidlem zvolilo mnoho rodin přepravu prostředkem hromadné dopravy. U oddílu doprava je nutné přihlídnout k tomu, že je jeden z mála, na kterých se dá výrazně ušetřit, protože jezdit každý den do práce vlastním autem většina lidí nemusí a cena pohonných hmot roste velice rychle. Stačí tedy jen změna denních návyků. Místo vlastním autem jet do práce nebo do školy městskou dopravou a výdaje se výrazně sníží. V roce 2009, kdy oddíl O7 měl největší pokles a to 10,2 % oproti předchozímu roku, ještě stále příjmy domácností rostly o 3,57 %.

Index CPI v měřeném období žádné výrazné výkyvy neměl. Za deset let stoupl pouze o 8,46 %, což je v porovnání s ostatními nízké číslo. Jediné výrazné snížení cen bylo také v roce 2009, kdy CPI klesl o 5,8 %.

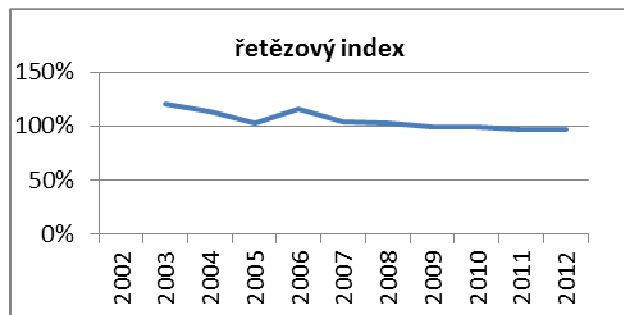
08 – Pošta a telekomunikace

Tabulka č. 12: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu O8

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
pošta a telekomunikace	37082	44785	50651	51926	60103	62129	63843	62891	62101	59948	58163
řetězový index		120,77%	113,10%	102,52%	115,75%	103,37%	102,76%	98,51%	98,74%	96,53%	97,02%
bazický index		120,77%	136,59%	140,03%	162,08%	167,54%	172,17%	169,60%	167,47%	161,66%	156,85%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 14: Výdaje na končenu spotřebu domácností, oddíl O8 – řetězový index

Vlastní zpracování

Pošty a telekomunikace je oddíl, u kterého šly výdaje za poslední čtyři roky výrazně dolu. Ty byly v roce 2012 o 8,9 % nižší než v roce 2008, tedy o 5 680 mil. Kč. Výdaje v roce 2012 jsou ale stejně jako u většiny oddílů vyšší než v roce 2002 a to o 56,85 %, což je o 21 081 mil. Kč. Největší růst výdajů oproti předchozímu roku byl v letech 2006, to činily výdaje 60 103 mil. Kč a to bylo o 8 177 mil. Kč více než v roce 2005. Nárůst byl tedy o 15,75 %.

CPI byl za měřené období také vysoký, byl 15,44 %. Nejvíce index rostl v letech 2004, 2005 a 2006. Ale od roku 2008 až do roku 2012 šly ceny dolu. Protože např. mobilní operátoři si chtěli udržet zákazníky, tak aby nepřesli ke konkurenci, museli jít s cenami

dolů. Stejně tak přibýlo poskytovatelů internetových připojení a proto se snížily ceny těchto služeb.

Změny příjmů neměly na tento oddíl až takový vliv, protože výdaje na tyto položky stoupaly nejvíce v letech 2004 a 2006 a příjmy rostly nejvíce v roce 2006, 2007 a 2008 před ekonomickou krizí. V roce 2012 už také příjmy rostly a to se výdaje na pošty a telekomunikace stále snižovaly o téměř 3 % oproti roku 2011. Jak je uvedeno výše, je to dané hlavně konkurenčním bojem na trhu telekomunikací, na kterém domácnosti vydělávají.

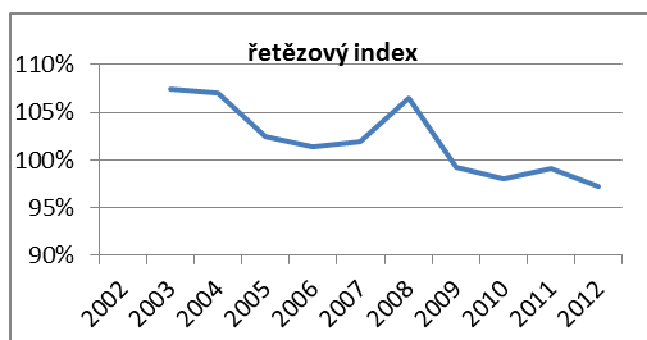
09 – Rekreační a kultura

Tabulka č. 13: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu O9

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
rekreační a kultura	147231	158101	169269	173427	175817	179208	190768	189429	185622	183905	178886
řetězový index		107,38%	107,06%	102,46%	101,38%	101,93%	106,45%	99,30%	97,99%	99,08%	97,27%
bazický index		107,38%	114,97%	117,79%	119,42%	121,72%	129,57%	128,66%	126,08%	124,91%	121,50%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 15: Výdaje na konečnou spotřebu domácností, oddíl O9 – řetězový index

Vlastní zpracování

U výdajů na rekreaci a kulturu nebyly výrazné výkyvy, stejně jako u cen oddílu O9, protože index CPI se za deset let zvýšil v průměru jen o 2,65 %. Což je v porovnání s ostatními málo. Od roku 2009 šly ceny i výdaje domácností dolů. Nejvíce index CPI snížil v roce 2011, způsobil to hlavně velký nárůst internetových slevových portálů, které

způsobily pokles cen zájezdů a rekreačních pobytů a domácnosti mohly velice levně pořídit i luxusní dovolené.

Největší nárůst výdajů domácností za dovolené byl v roce 2003 a 2004 a to v obou letech okolo 7 %. V roce 2003 vzrostly výdaje o 10 870 mil. Kč a v roce 2004 o 11 168 mil. Kč. Stejně jako u ostatních oddílů byly nejvyšší výdaje v roce 2008 a to 190 768 mil. Kč. Celkově za deset let se výdaje zvýšily o 21,5 %. Takže o 31 655 mil. Kč.

Rekreace a kultura je jedna ze skupin výdajů, na které stejně jako u výdajů za pošty a telekomunikace, výše příjmů neměla tak výrazný vliv jako například na oddíl 03. Stejně jako u oddílu 08 je zde velká konkurence a i když se příjmy domácností v roce 2012 již zvyšovaly, u rekreace a kultury byl řetězový index nejnižší za celé měřené období, tedy 97,27 % oproti roku 2011.

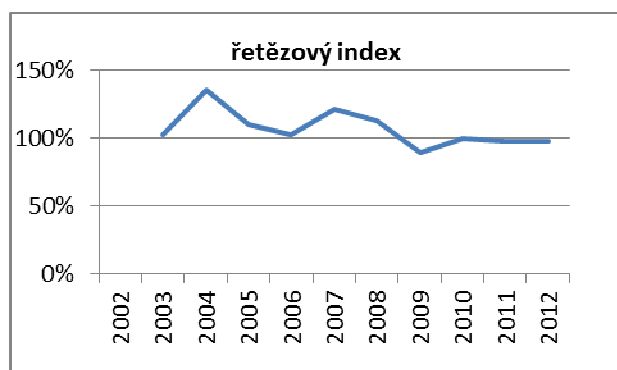
10 – Vzdělání

Tabulka č. 14: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 10

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
vzdělání	6626	6808	9239	10170	10460	12738	14383	12920	12881	12636	12384
řetězový index		102,75%	135,71%	110,08%	102,85%	121,78%	112,91%	89,83%	99,70%	98,10%	98,01%
bazický index		102,75%	139,44%	153,49%	157,86%	192,24%	217,07%	194,99%	194,40%	190,70%	186,90%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 16: Výdaje na končenu spotřebu domácností, oddíl 10 – řetězový index

Vlastní zpracování

Procento výdajů za vzdělání tvoří v ČR pouze něco kolem 0,7 %, což je nejméně ze všech měřených oddílů. Jak je vidět na grafu č. 16, prudký nárůst útrat za vzdělání byl v roce 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie a u mnoho zaměstnání si lidé museli doplnit zkoušku z jazyka nebo titul z vysoké školy a začali studovat. V tomto roce byl nárůst 35,71 % oproti roku 2003. To je 2 431 mil. Kč. Nárůst byl patrný také v roce 2007 a to o 21,78 % oproti roku 2006.

Celkový nárůst v roce 2012 ve srovnání s rokem 2002 byl 86,9 % to znamená 5 758 mil. Kč a to téměř dvojnásobek. Tradičně jedny z nejvyšších byly výdaje v roce 2008 a to 14 383 mil. Kč. Byly o 117,07 % vyšší než v roce 2002.

Ceny za vzdělání výrazné výkyvy nezaznamenaly, ale za celou dobu měření vzrostl index CPI o 32,6 %. Vyšší nárůst cen byl v letech 2002 a 2006.

U položky vzdělání je podobný scénář jako u oddílů 08 a 09, protože na trhu také vzniklo mnoho jazykových škol, soukromých vysokých škol a různých firem, které pořádají vzdělávací kurzy a postupně se jim snižuje počet klientů. A tak zlevňují a domácnosti nemusejí vydávat tak vysoké částky. V roce 2004 se výdaje domácností za vzdělání zvýšily skoro 7 krát více než příjmy domácností, protože ty byly jen o 5,47 % vyšší než v předchozím roce a zmíněné výdaje bylo o 35,71 % vyšší než v roce 2003.

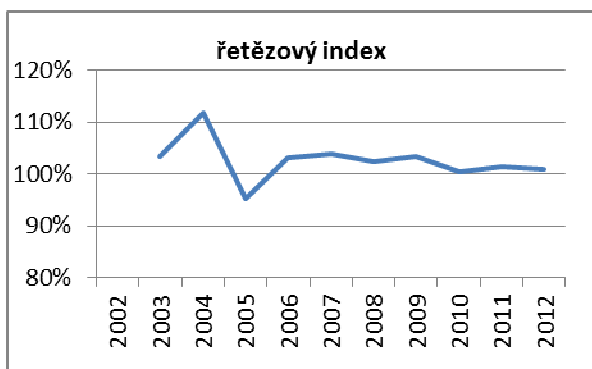
11 – Stravování a ubytování

Tabulka č. 15: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 11

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
stravování a ubytování	78759	81401	90889	86548	89339	92821	95110	98392	98805	100242	101148
řetězový index		103,35%	111,66%	95,22%	103,22%	103,90%	102,47%	103,45%	100,42%	101,45%	100,90%
bazický index		103,35%	115,40%	109,89%	113,43%	117,85%	120,76%	124,93%	125,45%	127,28%	128,43%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 17: Výdaje na končenu spotřebu domácností, oddíl 11 – řetězový index

Vlastní zpracování

Každým rokem se výdaje za stravování a ubytování zvyšují. V roce 2012 byly 101 148 mil. Kč a to je o 28,43 % více než v roce 2002. Index se CPI se také zvyšuje každý rok a nejvýrazněji to bylo v letech 2004 (o 5,9%) a 2008 (o 7%). Celkově se index zvýšil o 43,41 %. Výdaje za stravování tvoří něco okolo 5 % výdajů domácností.

Jediným rokem, kdy byly výdaje nižší než rok předchozí a to o 4,78 %, byl rok 2005. To lze vidět i na grafu číslo 17. Vydání za ubytování a stravování v roce 2004, kdy byl největší nárůst oproti předchozímu roku bylo pouze 6,1 % z celkových příjmů domácností v roce 2004. V posledním měřeném roce 2012 byly výdaje za ubytování a stravování 101 148 mil. Kč a to bylo 4,99 %.

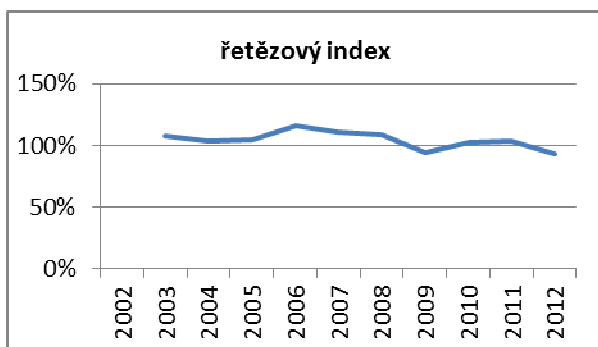
12 – Ostatní zboží a služby

Tabulka č. 16: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 12

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ostatní zboží a služby	102060	109947	113366	118344	136881	151426	164862	156065	160079	166054	154003
řetězový index		107,73%	103,11%	104,39%	115,66%	110,63%	108,87%	94,66%	102,57%	103,73%	92,74%
bazický index		107,73%	111,08%	115,96%	134,12%	148,37%	161,53%	152,91%	156,85%	162,70%	150,89%

Vlastní zpracování, údaje ČSÚ

Graf č. 18: Výdaje na končenu spotřebu domácností, oddíl 12 – řetězový index

Vlastní zpracování

Do poslední sledované skupiny výdajů řadíme ostatní zboží a služby. Jsou například výdaje za pojištění, klenoty, sociální péči, ale také například prostituci. Tyto výdaje stouply za deset let o téměř 51 %. V roce 2002 to bylo 102 060 mil. Kč a v roce 2012 už 154 003 mil. Kč. Jediné roky, kdy byl zjištěn pokles výdajů, byl tradičně rok 2009, kdy to bylo 5,34% oproti roku 2008 a překvapivě i rok 2012. To však pokles už činil něco kolem 7 %, V reálných číslech tedy oproti roku 2011 klesly výdaje o 12 051 mil. Kč.

Ceny zboží a služeb v této kategorii se o moc nezměnily. Za sledované období stoupl index CPI celkem o 29,82 %.

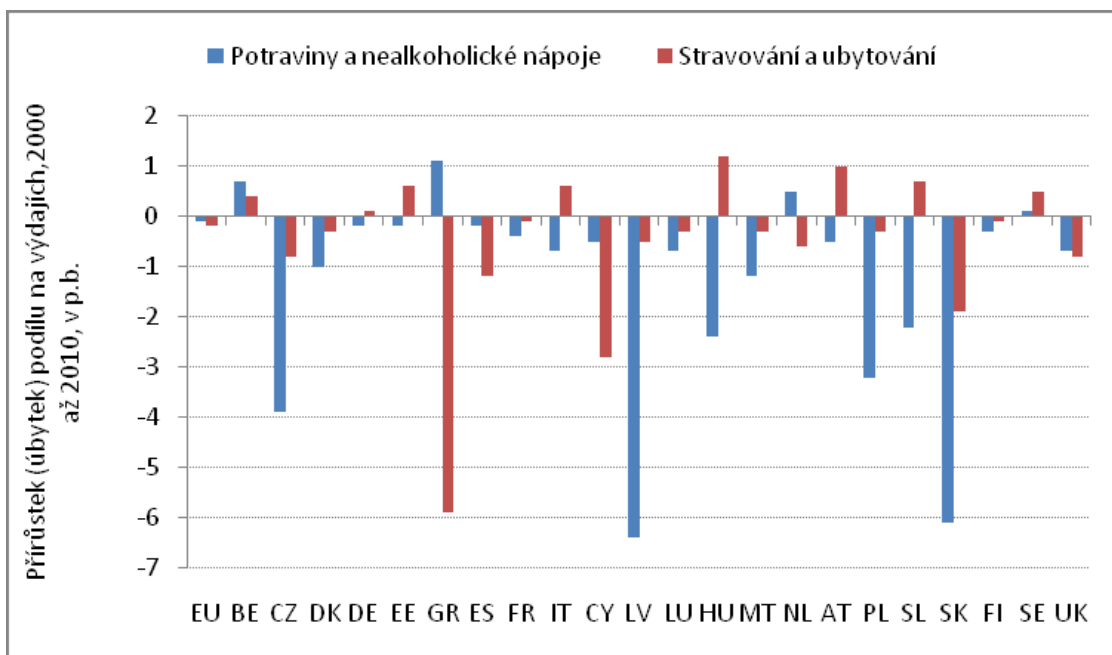
4.5. Porovnání výdajů domácností v ČR s EU

Na následujících dvou grafech číslo 19, 20 je zachycena změna podílu na výdajích domácností v EU v letech 2000 a 2010 u oddílů 01 potraviny a nealkoholické nápoje a 11 stravování a ubytování a u oddílu 04 bydlení, voda, energie, paliva a u oddílu 12 ostatní zboží a služby. Zajímavé je porovnání hlavně mezi starými členy EU a novými členy jako ČR, SK, Maďarsko, které nejsou v EU tak dlouho.

U výdajů za oddíl 01 a 11 jsou právě u novějších členů větší výkyvy a u západoevropských států se výdaje na tyto oddíly stabilizovaly, takže zde nemůžeme pozorovat takové extrémy. Česko mělo třetí největší pokles podílu oddílu 01 ze zemí EU a to -3,9 p.b. Druhý nejvýraznější byl pokles podílu potravin na Slovensku. Jeden z největších výkyvů můžeme pozorovat u Řecka u oddílu 11, kde došlo k silnému poklesu pravděpodobně v důsledku omezování výdajů řeckých domácností za zbytečné služby.

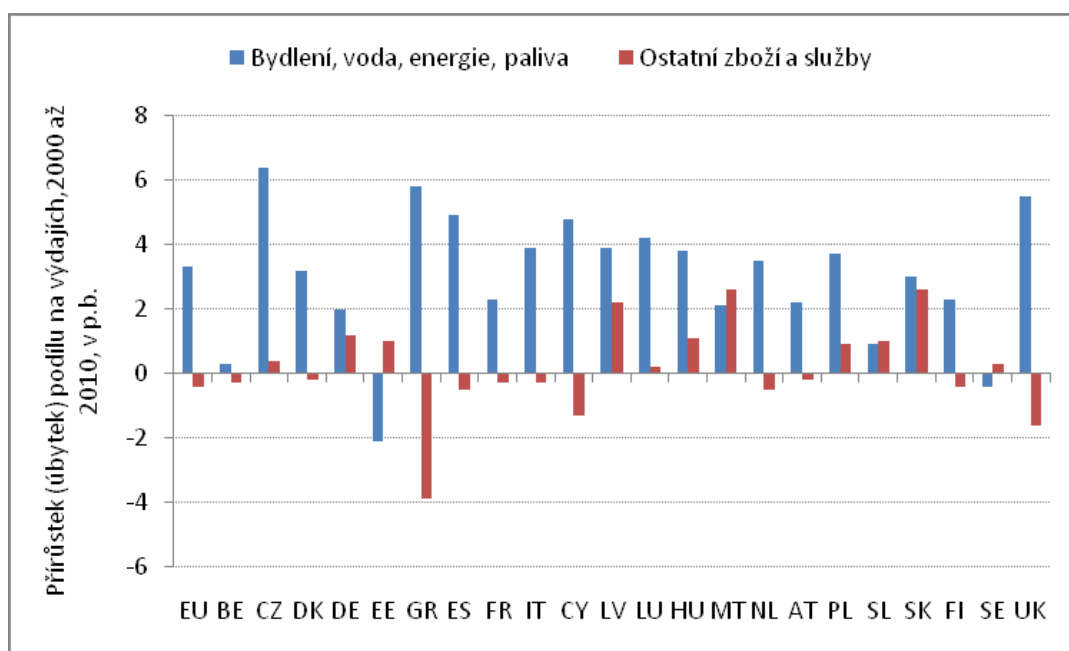
U výdajů za bydlení již nejsou tak patrné výkyvy mezi „starými“ a „novými“ členy EU. Podíl výdajů na bydlení přesáhl průměr EU o 3,8 p.b. vlivem deregulace nájemného a růstem cen vody a energií. [15]

Graf č. 19: Změna podílu na výdajích domácností v EU

Zdroj Eurostat

Graf č. 20: Změna podílu na výdajích domácností v EU

Zdroj Eurostat

5. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo porovnat strukturu výdajů průměrných domácností v České republice, zjistit změny, které souvisejí s vývojem ekonomiky a porovnat se státy EU. Důležité je také porovnání výdajů s celkovými příjmy domácností a zjištění struktury výdajů.

Ve sledovaných letech 2002 -2012 došlo k nejvýraznější změně u oddílu 06 zdraví, kde oproti roku 2002 narostly výdaje domácností v roce 2012 o téměř 139 %. Výdaje za zdraví tvoří sice jen 2,3 %, ale nárůst je obrovský a od roku 2004 do roku 2008 byl nárůst výdajů vždy vyšší než 12%. V roce 2008 dokonce více než 24 % oproti roku 2007. To bylo ale patrně zapříčiněno zdravotnickou reformou a zavedení zdravotních poplatků za každou návštěvu u lékaře, také zpoplatnění receptů na léky a různých jiných základních lékařských ošetření.

Nejvyšší výdaje domácností tvoří oddíly 01 potraviny a nealkoholické nápoje a 04 bydlení, voda, energie, paliva. Za sledované období se mnohem více zvyšovaly výdaje za bydlení, vodu, energii a paliva, které v roce 2002 byly 22,77 % tedy 310 131 mil. Kč z celkových příjmů 1 361 653 mil. Kč a v roce 2012 to už bylo 26,02 % tedy 527 255 mil. Kč z celkových příjmů 2 026 019 mil. Kč. Je patrné, že procento, které vydávají domácnosti za bydlení, se každý rok zvyšuje. A ČR se v tomto trendu přibližuje západním zemím EU. Naopak výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje byly v roce 2002 16,72 % a to bylo 227 683 mil. Kč z celkových příjmů 1 361 653 mil. Kč. V roce 2012 to bylo už jen 15,1 %, takže 306 747 z celkových příjmů 2 026 019 mil. Kč. Celkové výdaje za potraviny tedy klesají a to je také jeden ze znaků rostoucí životní úrovně domácností.

K oddílům, které asi nejvíce zasáhla ekonomická krize a výdaje domácností na položky těchto skupin šly dolů, byly oddíly 03 odívání a obuv, 07 doprava, 08 pošty a telekomunikace, 09 rekreace a kultura a 10 vzdělání. Až na oddíl 07, kdy byl propad jen v letech 2009 a 2010, u všech ostatních zmíněných položek byl zaznamenán propad od roku 2009 až do konce měřeného období v roce 2012. Po celou tuto dobu byly výdaje nižší než v předchozím roce. Příjmy domácností byly nižší než v předchozím roce jen v roce 2011.

U většiny oddílů byl největší nárůst výdajů zaznamenán v roce 2008 před propuknutím hospodářské krize. Poté nastalo zpomalení tempa celé ekonomiky a domácnosti začaly více přemýšlet nad rozložením a výší svých výdajů. Ekonomická krize ovlivnila i ceny, které

přestaly stoupat a u některých oddílů jako právě u pošt a telekomunikací nebo u rekreace a kultury začaly klesat.

České domácnosti vydávají většinu svých příjmů na spotřebu, což je patrné ze součtu výdajů na položky COICOP. Tento součet byl v roce 2012 1 916 159 mil. Kč a celkové příjmy činily 2 026 019 mil. Kč. Z toho vyplývá, že české domácnosti vydaly v roce 2012 na spotřebu 94,58% svých celkových příjmů. Na investice, spoření nebo např. splátky jim tedy zbylo pouze 109 860 mil. Kč.

6. Použité zdroje

Literatura

- [1] SMRČKA, Luboš. *Rodinný rozpočet a společnost spotřeby*. 1. Vyd. Praha. Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-78-8
- [2] MACÁKOVÁ, Libuše a kol. *Mikroekonomie – základní kurz*. 8. Vyd. Slaný. vydavatelství Meladrium, 2003. ISBN 80-86175-38-3
- [3] SAMUELSON, Paul a NORDHAUS William. *Ekonomie*. 19. Vyd. Praha. nakladatelství Svoboda, 2013. ISBN 978-80-205-00629-0
- [4] SEGER, Jan a HINDLS Richard. *Statistické metody v ekonomii*. 1. Vyd. Praha. vydavatelství H&H, 1993. ISBN 80-85787-26-1
- [5] BRČÁK, Josef a SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. Plzeň. Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-345-5
- [6] *Nový občanský zákoník*. Horní. Nakladatelství Sagit, a.s. ISBN 978-80-7208-920-8
- [7] LEA, Stephen, TARPY, Roger a WEBLEY, Paul. *Psychologie ekonomického chování*. 1. Vyd. Praha. nakladatelství Grada, 1994. ISBN 80-85623-93-5
- [8] SCHILLER, Bradley. *Mikroekonomie dnes*. 1. Vyd. Brno. 2004. ISBN 80-251-0109-6
- [9] SMRČKA, Luboš. *Ekonomická krize a krach optimismu*. 1. Vyd. Praha. C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-199-4
- [10] SYROVÝ, Petr a NOVOTNÝ, Martin. *Osobní a rodinné finance*. 1. Vyd. Praha. nakladatelství Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0478-1

Internetové zdroje

- [11] ČSÚ - [cit. 2014-02-20]. [Www.czso.cz](http://www.czso.cz). Dostupné z www:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rodinne_ucty>
- [12] ČSÚ - [cit. 2014-02-21]. [Www.czso.cz](http://www.czso.cz). Dostupné z www:<http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/opatreni_cesko>
- [13] MZP - [cit. 2014-02-21]. [Www.mzp.cz](http://www.mzp.cz). Dostupné z www.<http://www.mzp.cz/www/dav.nsf/rocnka_06/a2_01.htm>
- [14] ČSÚ - [cit. 2014-02-22]. [Www.czso.cz](http://www.czso.cz). Dostupné z www.<<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/3681419610.doc>>
- [15] ČSÚ - [cit. 2014-03-09]. [Www.czso.cz](http://www.czso.cz). Dostupné z www.
<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/c110112analyza12.doc>

7. Seznam grafů a tabulek

Seznam grafů

Graf č. 1: Struktura hrubých příjmů.....	8
Graf č. 2: Složení sociálních příjmů.....	9
Graf č. 3: Vývoj inflace v letech.....	16
Graf č. 4: Nominální HDP a hrubý disponibilní důchod domácnost.....	21
Graf č. 5: Struktura výdajů domácností v roce 2012.....	24
Graf č. 6: Struktura čistých peněžních výdajů v ČR v %	25
Graf č. 7: Výdaje na končnou spotřebu domácností, oddíl 01 – řetězový index.....	26
Graf č. 8: Výdaje na končnou spotřebu domácností, oddíl 02 – řetězový index.....	27
Graf č. 9: Výdaje na končnou spotřebu domácností, oddíl 03 – řetězový index.....	28
Graf č. 10: Výdaje na končnou spotřebu domácností, oddíl 04 – řetězový index.....	29
Graf č. 11: Výdaje na končnou spotřebu domácností, oddíl 05 – řetězový index.....	30
Graf č. 12: Výdaje na končnou spotřebu domácností, oddíl 06 – řetězový index.....	32
Graf č. 13: Výdaje na končnou spotřebu domácností, oddíl 07 – řetězový index.....	33
Graf č. 14: Výdaje na končnou spotřebu domácností, oddíl 08 – řetězový index.....	34
Graf č. 15: Výdaje na končnou spotřebu domácností, oddíl 09 – řetězový index.....	35
Graf č. 16: Výdaje na končnou spotřebu domácností, oddíl 10 – řetězový index.....	36
Graf č. 18: Výdaje na končnou spotřebu domácností, oddíl 12 – řetězový index.....	38
Graf č. 19: Změna podílu na výdajích domácností v EU.....	39
Graf č. 20: Změna podílu na výdajích domácností v EU	40

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1: Vývoj inflace v ČR v letech 2002 – 2012	16
Tabulka č. 2: Indexy spotřebitelských cen 2002 – 2012, vývoj cen v %.....	21
Tabulka č. 3: Vývoj příjmů v ČR v letech 2002 – 2012 v mil. Kč.....	23
Tabulka č. 4: Struktura čistých peněžních vydání domácností v letech v procentech.....	25
Tabulka č. 5: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 01.....	26

Tabulka č. 6: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 02.....	27
Tabulka č. 7: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 03.....	28
Tabulka č. 8: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 04.....	29
Tabulka č. 9: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 05.....	30
Tabulka č. 10: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 06.....	31
Tabulka č. 11: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 07.....	32
Tabulka č. 12: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 08.....	34
Tabulka č. 13: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 09.....	35
Tabulka č. 14: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 10.....	36
Tabulka č. 15: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 11.....	37
Tabulka č. 16: Výdaje na konečnou spotřebu domácností v mil. Kč u oddílu 12.....	38

8. Přílohy

Výdaje na konečnou spotřebu domácností podle účelu v běžných cenách v mil. Kč

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Potraviny a nealkoholické nápoje	227683	223791	235151	233058	243308	260842	284747	271150	275090	289398	306747
Alkoholické nápoje, tabák a narkotika	110264	115006	117908	122291	126506	138542	148902	166972	175007	182424	191009
Odivání a obuv	68967	68433	71427	72438	73094	74562	76675	63588	61898	61461	57099
Bydlení, voda, energie, paliva	310131	332747	353699	380637	407342	437878	481671	535769	543649	528294	527255
Bytové vybavení, zařízení domácností, opravy	77555	79986	82295	85599	88048	94548	101482	102070	103321	102627	105737
Zdraví	18288	18109	21994	24654	28295	33906	42092	42645	42570	43551	43634
Doprava	116569	128179	144783	156588	165260	181072	192133	172533	168191	177113	180094
Pošta a telekomunikace	37082	44785	50651	51926	60103	62129	63843	62891	62101	59948	58163
Rekreace a kultura	147231	158101	169269	173427	175817	179208	190768	189429	185622	183905	178886
Vzdělání	6626	6808	9239	10170	10460	12738	14383	12920	12881	12636	12384
Stravování a ubytování	78759	81401	90889	86548	89339	92821	95110	98392	98805	100242	101148
Ostatní zboží a služby	102060	109947	113366	118344	136881	151426	164862	156065	160079	166054	154003

Zdroj: ČSÚ